

Werkgroep Behoud de Peel

Jaarverslag 2025

Het werk van Werkgroep Behoud de Peel

Jaarverslag over 2025

Werkgroep Behoud de Peel is sinds 1978 strijdvaardig en actief met het behoud en herstel van de Peelgebieden. De Werkgroep is een vrijwilligersorganisatie, die de jarenlange inzet voor het behoud van dit waardevolle natuurgebied alleen kan volhouden dank zij de steun van talrijke supporters. Die steun is nu extra nodig, want er dreigt een afnemend politiek draagvlak voor natuurbehoud, zowel in ons eigen land als in de Europese Unie. Dit maakt het werk van WBdP en andere natuurbeschermingsorganisaties nog noodzakelijker.

Om verantwoording af te leggen over de activiteiten van de stichting en om de achterban op de hoogte te houden van haar activiteiten brengt Werkgroep Behoud de Peel ieder jaar een jaarverslag uit.

De drie belangrijkste onderwerpen waar de Werkgroep zich dit jaar mee bezig gehouden heeft en waarop in dit jaarverslag verder wordt ingegaan zijn ammoniak, beregening en bestrijdingsmiddelen.

In het vorig jaarverslag kon u lezen dat de Werkgroep de eerste stappen had gezet om gifgebruik terug te dringen. In dit verslag leest u over het onderzoek naar de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in de Peel. En zoals ieder jaar hebben we ook dit jaar weer, samen met een groep vrijwilligers, de handen uit de mouwen gestoken tijdens de natuurwerkdagen.

De Werkgroep heeft regelmatig overleg met onder andere Staatsbosbeheer, diverse belangengroeperingen, de provincies Noord-Brabant en Limburg, waterschap Aa en Maas en Waterschap Limburg.

In memoriam Frans van Geffen

Op 19 april 2025 overleed Frans van Geffen op 101-jarige leeftijd. Frans is vele jaren actief geweest voor WBdP en was medeoprichter van stichting VEEN. Hij had een grote interesse in de Peelnatuur en heeft zich tot op hoge leeftijd ingezet om de Peel te beschermen.

Vliegende deur steeds vaker boven de Peel

Met een spanwijdte van bijna 2,5 meter is de zeearend de grootste roofvogel van ons land. Door die enorme omvang heeft deze arend de bijnaam 'vliegende deur' gekregen. Het is dan ook een indrukwekkend gezicht als je deze vogel langzaam klapwiekend boven je hoofd ziet verschijnen. Tegenwoordig hoef je daarvoor niet meer naar de Oostvaardersplassen, Biesbosch, IJsselmonding of Friesland te reizen, maar kun je hem met een beetje geluk in de Peel spotten. De beste tijd is buiten de broedtijd van augustus tot maart. Meestal tref je dan een onvolwassen vogel, omdat die rondzwerven en nog geen vaste broedplek hebben gekozen. Ze leven voornamelijk van vis en watervogels, waarbij in de Peel de laatste groep vooral op het menu staat. Denk daarbij aan de vele ganzen en eenden die in de Peel overwinteren. Het ging lange tijd heel slecht met de majestueuze vogel. In de 19^e eeuw en eerste helft van de 20^e eeuw door felle vervolging door de mens en vanaf de jaren zestig door massale vergiftiging door bestrijdingsmiddelen. Nu gaat het beter door een verbod van deze middelen en een betere (Europese) bescherming. Vanaf 2006 is het een broedvogel in ons land en de vroegst bekende melding uit de Peel is van 1961. Met het groeien van de Nederlandse populatie worden sinds 2020 jaarlijks zeearenden in de Peel gezien. Wie weet gaat er op den duur hier ook een paar broeden. Als dat zo ver is melden wij u dat graag in onze nieuwsbrief!

HANDHAVING WETTELIJKE REGELS

Sinds wij in mei 2019 bereikten dat de PAS, het Programma Aanpak Stikstof (waar geen aanpak in zat) niet meer gebruikt mag worden, mogen vergunningen voor stikstoftoenames niet meer worden verleend. Desondanks moeten we soms toch nog in actie komen.

Hier een kort overzicht van onze belangrijkste procedures in 2025:

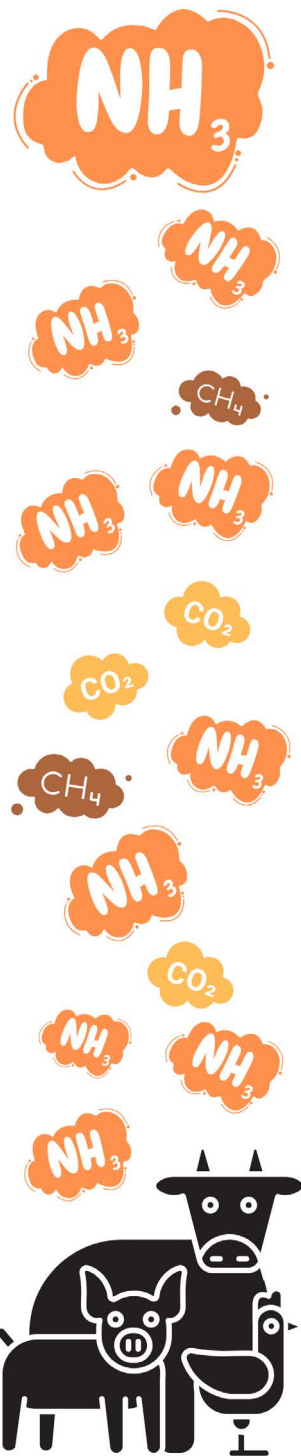
Strijd tegen ammoniak

Onze kijk op vergunningen van gemeentes

WBdP dient een zienswijze in wanneer gemeentes toestemming verlenen voor meer dieren in stalsystemen waarvan de emissiereductie niet zeker is. De kans is dan namelijk groot dat de ammoniakemissie niet gelijk blijft of iets vermindert, zoals de gemeente beweert, maar juist toeneemt. We deden dat dit jaar in Deurne, Leudal, Peel en Maas en Venray elk één keer. In Venray stelden we beroep in tegen de definitieve vergunning.

Handhavingsverzoeken bij de provincie

We dienden acht keer bij de provincie een handhavingsverzoek in, omdat een bedrijf voornemens was om uit te breiden met meer dieren op stalsystemen waarvan de emissiereductie niet zeker is (Gemert-Bakel 1, Leudal 1, Nederweert 3, Someren 3). Er is dan een natuurvergunning vereist, omdat de emissie waarschijnlijk toeneemt. Vaak werden onze verzoeken geweigerd, omdat na controle door de provincie bleek dat de uitbreiding (nog) niet was gerealiseerd. Dit gebeurde bij Gemert-Bakel 1x, bij Nederweert 2x en bij Someren 2x. Daar gaan we dan af en toe controleren of er niet alsnog wordt uitgebreid. In Leudal maakten we bezwaar tegen de afwijzing van ons handhavingsverzoek. In Someren werd één van onze verzoeken toegekend en werd door de provincie aan het bedrijf een dwangsom opgelegd. Bij een andere zaak in Someren tekenden we beroep aan tegen de weigering van de provincie om te handhaven. In Peel en Maas dienden we een handhavingsverzoek in, omdat een bedrijf na een lange leegstand weer wilde gaan herstarten. We dienden bezwaar in tegen de weigering om te handhaven.

In Nederweert deden we een derde handhavingsverzoek, omdat de gemeente een vergunning had verleend voor minder dieren, met desondanks gelijkblijvende emissie. Blijkbaar worden technieken gebruikt die per dier meer emissie veroorzaken, wat niet de bedoeling mag zijn.

Verzoeken om intrekking van natuurvergunning

Wanneer blijkt dat een bedrijf al meerdere jaren leeg staat, verzoeken wij de provincie om intrekking van de natuurvergunning, om te voorkomen dat eventueel later weer wordt opgestart en de ammoniakemissie weer toeneemt. In Horst aan de Maas, Nederweert en Peel en Maas deden we dat elk één keer. In Peel en Maas dienden we een zienswijze in betreffende het ontwerp-besluit tot afwijzing van ons verzoek. In Nederweert dienden we drie zienswijzen in tegen ontwerp-afwijzingen van onze verzoeken tot intrekking. We stelden beroep in tegen de afwijzing van één van onze verzoeken in Nederweert. Volgens de provincie wordt er al genoeg gedaan om de emissie te verminderen. Ons inziens is dit niet concreet genoeg.

Twee beroepen gegrond verklaard

We dienden beroep in tegen een vergunning van gemeente Someren. Een bedrijf heeft twee stallen niet gerealiseerd, maar houdt de emissie even hoog door in de bestaande stallen systemen toe te passen die meer uitstoten. Dit beroep werd door de rechtbank gegrond verklaard.

In 2022 hadden we beroep ingesteld tegen de natuurvergunning van provincie Limburg aan een railterminal nabij Venlo. Dit betrof uitstoot van NOx. Normaliter besteedt WBdP alleen aandacht aan stikstof afkomstig van de veehouderij en niet van verkeer en industrie. In dit geval deden we dat echter toch. De provincie betoogde in haar vergunning namelijk dat de geringe toename van depositie geen kwaad zou kunnen, omdat de Peel toch al zwaar met stikstof overbelast is.

Als deze redenatie toegelaten zou worden, dan zouden er heel veel kleine beetjes bij kunnen komen! Het is juist de bedoeling dat de stikstofneerslag op de Peel sterk wordt verminderd. Pas eind dit jaar kwam de uitspraak op ons beroep. De rechtbank Limburg gaf ons gelijk.

VOEDSELARM & NAT

In ons jaarverslag van 2024 vermeldten we dat we in 2023 aan provincies N.-Brabant en Limburg gevraagd hadden om handhavend op te treden betreffende beregening uit grondwater, zonder natuurvergunning, binnen de hydrologische bufferzones rond de Peel.

We deden dat omdat de laatste jaren het grondgebruik binnen de bufferzones steeds intensiever wordt, met als gevolg meer beregening (en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen).

Beregening

De in het vorig jaarverslag genoemde Hydrologische Systeem Analyse (onderzoek aan de effecten van beregening en aan vernattingsmaatregelen) wordt naar verwachting in 2026 afgerond.

Weigering van Limburg om te handhaven

Provincie Limburg weigerde om op onze handhavingsverzoeken in te gaan. Ze weigerde zelfs om te handhaven betreffende beregeningsputten die bij het waterschap niet bekend zijn, én voor putten die vanuit elders verplaatst zijn naar binnen de bufferzone rond de Peel. Dit terwijl volgens het Natura2000-beheerplan nieuwe putten en verplaatsingen richting de Peel niet zijn toegestaan.

Begin dit jaar maakten we bezwaar tegen de weigering van Limburg om te handhaven en vervolgens stelden we beroep in tegen de definitieve weigering bij de rechtbank Limburg.

De provincie stelt dat het niet mogelijk is om effect op

de Peel per individuele wateronttrekking te bepalen. In ons beroep stellen wij dat de provincie ten onrechte de bewijslast omdraait. Indien negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten, is er een natuurvergunningplicht.

We wijzen de provincie erop dat er diverse onderzoeken zijn waaruit blijkt dat grondwateronttrekkingen rondom de Peel cumulatief negatief zijn. We maken een vergelijking met de stikstofproblematiek: omdat de Peel sterk overbelast is, geldt voor elke extra bijdrage dat significante effecten niet uit te sluiten zijn. Omdat de Peel reeds sterk te lijden heeft van droogte, geldt voor beregening hetzelfde: elke extra verdroging is natuurvergunningplichtig.

Zelfs op nieuwe put handhaaft Limburg niet

Begin dit jaar dienden wij bij provincie Limburg een handhavingsverzoek in betreffende een nieuwe beregeningsput nabij het Peelrestant en Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen.

Zelfs bij deze overduidelijk recent nieuw geslagen put werd ons verzoek afgewezen, terwijl toch in het beheerplan voor Sarsven en De Banen is opgenomen dat het gebruik van nieuwe beregeningsputten niet is toegestaan!

We maakten uiteraard bezwaar tegen de afwijzing van ons verzoek.

Voor het herstellen en in stand houden van een hoogveensysteem is een hoge en stabiele waterstand essentieel. Daarom telt elke druppel: het regenwater moet worden vastgehouden, maar ook de voorraad grondwater moet op peil blijven.

Berekening vervolg....

Provincie Noord-Brabant zou het anders doen

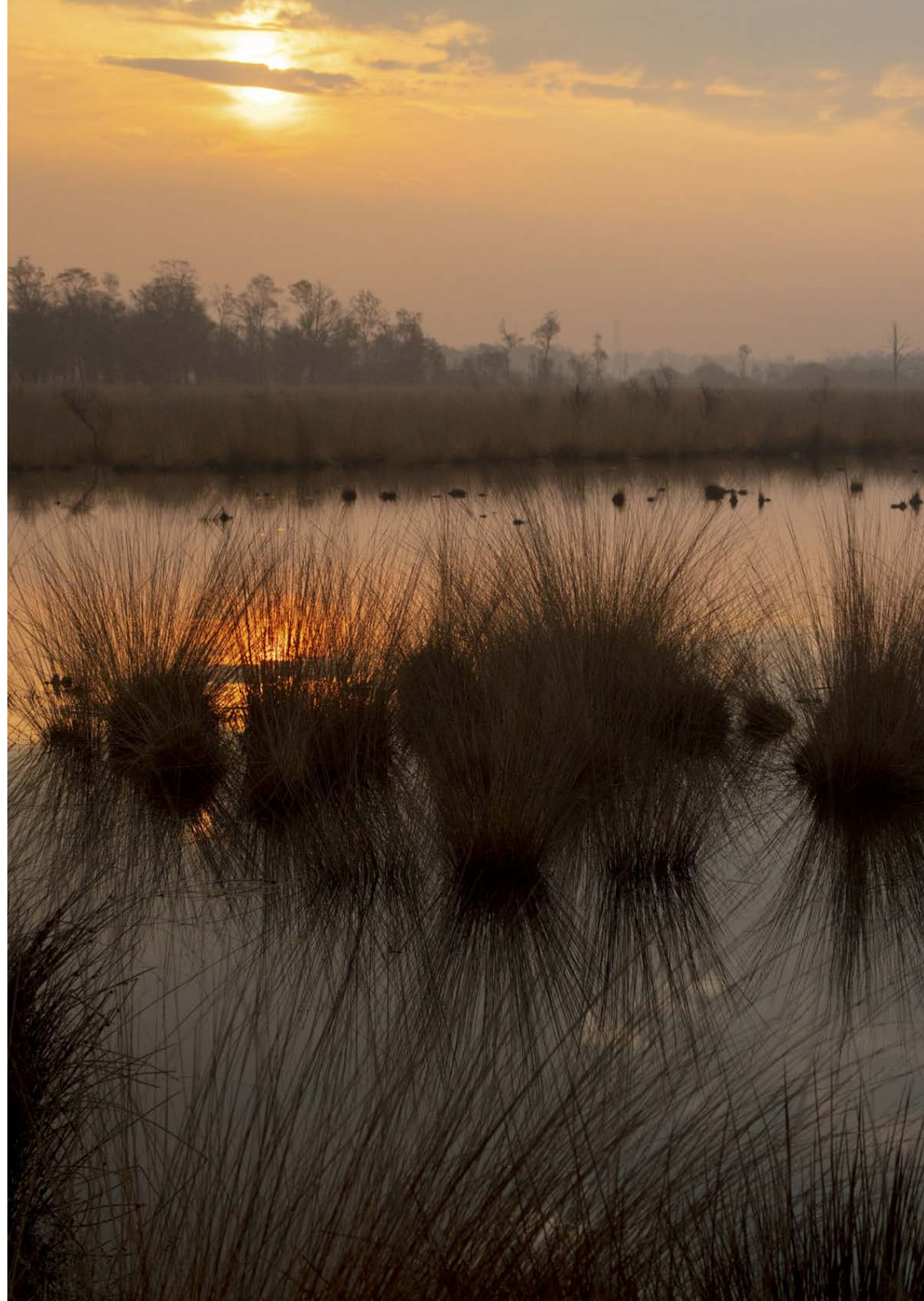
Provincie N.-Brabant wees, in tegenstelling tot Limburg, onze handhavingsverzoeken niet meteen af. Ze berichtte ons dat in 2025 zo'n 25 adressen met putten dicht bij de Peel gecontroleerd zouden worden. Per geval zou beoordeeld worden of handhaving zou volgen. De provincie verwachtte dat dit vaak het geval zou zijn, zo werd ons medegedeeld. Een duidelijk verschil met Limburg is ook dat Brabant niet stelt dat het bij handhaving gaat om het effect van één enkele put, maar dat het cumulatieve effect van alle putten binnen de bufferzone meetelt.

Net als bij provincie Limburg dienden we ook bij Brabant (eind 2024) een handhavingsverzoek in betreffende (in dit geval vier) beregeningsputten die ongeoorloofd verplaatst waren in de richting van de Peel. De provincie legde de put-eigenaren een dwangsom op. De betreffende putten dienen te worden afgedicht.

Maar Brabant handhaaft toch niet!

Helaas kregen we eind dit jaar van provincie Brabant opeens te horen dat besloten werd om toch niet handhavend op te treden. De reden: er is beleid in de maak dat de berekening zal doen verminderen: het 'koersdocument berekening'. Ons oordeel over dat document is: de richting is goed, maar het duurt veel te lang. Pas in 2035 wordt echt met de maatregelen gestart. Ook ontbreekt er een 'noodknop' die moet voorkomen dat het voor de Peel tijdens dit lange traject nog verder verslechtert. Bovendien is het nog niet eens zeker dat dit concept-document ook echt beleid wordt.

We hebben daarom de provincie eind dit jaar een nieuwe termijn gegeven om op onze handhavingsverzoeken van 2023 te beslissen. De verwachting is dat we een afwijzing zullen krijgen en dat we, net als tegen Limburg, in bezwaar en beroep zullen moeten gaan.

NAT EN VRIJ VAN GIFSTOFFEN

Bestrijdingsmiddelen: toenemende bedreiging

De Werkgroep maakt zich zorgen over de opkomst van intensieve(re) teelten rondom de Peelgebieden. Vaak komen deze in plaats van grasland. Voor deze teelten wordt niet alleen meer grondwater onttrokken, maar worden ook veel meer bestrijdingsmiddelen gebruikt.

Een deken van pesticiden over de Peel

Een inventariserend onderzoek naar de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen door Werkgroep Behoud de Peel in 2024 rechtvaardigt de conclusie dat er een deken van pesticiden over de Peel hangt. Eikenbladmonsters uit de Groote Peel, Maria- en Deurnsche Peel en de Banen/Sarsven zijn geanalyseerd door het gerenommeerde onderzoekslaboratorium Eurofins. Het onderzoeksrapport staat op <https://wbdp.nl/20250409-deken-van-pesticiden-over-peel/>.

Voor het eerst is nu aangetoond dat ook in de Peel bestrijdingsmiddelen inwaaien vanuit de omliggende akkers. Maar liefst 46 bestrijdingsmiddelen zijn aangetoond in 10 monsters, vrijwel allen te relateren aan de landbouw. Vooral de aardappel- en uienteelt, maar ook

Een van de meetpunten in de Groote Peel en begin van transsekt, naast een aardappelveld bij Asten.

Op één locatie zouden de eikenbladen zelfs niet geschikt zijn geweest voor menselijke consumptie (als ze consumeerbaar zouden zijn geweest) door de zeer hoge concentratie propamocarb hydrochloride (een schimmelbestrijder, mogelijk neurotoxisch; veel gebruikt in de aardappelteelt).

de lichte teelt, zorgen voor de meeste vervuiling. Niet alleen worden er tot diep in de Peelgebieden pesticiden gevonden; ze komen ook nog eens in hoge concentraties voor.

Daarom pleit WBdP ook al jaren voor overgangsgebieden rondom de Peel, waarin een vorm van extensieve veeteelt en landbouw wordt bedreven zonder pesticiden en beregening.

De rapportage is opgepikt door lokale en landelijke pers en heeft ook effecten op het beleid. Zo gaat waterschap Aa en Maas onderzoek doen in de vennen van de Groote Peel. En de Provincie Limburg gebruikt de lijst van gevonden bestrijdingsmiddelen in de Peel in een handleiding om handhavingsverzoeken in de Peelrandzones te beoordelen.

Verder vegetatieonderzoek 2025/2026

Mede op basis van metingen in de Peel kon worden vastgesteld: hoe verder verwijderd van de akkers, hoe lager de gemeten concentraties bestrijdingsmiddelen in de Peel.

Om dit verband beter te onderbouwen voor o.a. de discussie over bufferzones, loopt er een vervolgonderzoek en zijn in het najaar 2025 langs een rechte lijn dwars door de Groote Peel, gemeten vanaf naastgelegen akkers met gladiolen en aardappels, 30 eikenbladmonsters verzameld. De uitkomsten van dit onderzoek zijn in april 2026 beschikbaar.

NAT EN VRIJ VAN GIFSTOFFEN

Bestrijdingsmiddelen: juridische procedures

Om het gebruik van bestrijdingsmiddelen rondom de Peel terug te dringen, voelt WBdP zich genooddacht procedures te starten. De overheid doet namelijk te weinig en handelt te langzaam. En dat is in strijd met de verplichting om kwetsbare natuur te beschermen en te verbeteren.

WBdP heeft handhavingsverzoeken ingediend tegen het zonder vergunning toepassen van bestrijdingsmiddelen op percelen rondom de Peelgebieden in zowel de provincies Limburg als Noord-Brabant.

Provincie Noord-Brabant heeft nog niet op ons handhavingsverzoek gereageerd. Provincie Limburg heeft wel een besluit genomen. Zij besliste dat telers in overtreding zijn als zij bestrijdingsmiddelen binnen 500 meter van Natura 2000-(Peel)gebieden gebruiken.

Desondanks wijst de provincie Limburg ons handhavingsverzoek af. Men is namelijk van mening dat een waarschuwing aan de teler op dit moment volstaat, omdat de teler 'te goeder trouw' was en er onzekerheid is over de effecten van de bestrijdingsmiddelen in het natuurgebied.

WBdP is het daar niet mee eens. Eerdere onderzoeken hebben namelijk aangetoond dat bestrijdingsmiddelen zich tot meerde kilometers buiten een perceel kunnen verspreiden. Daarnaast mag van een professionele teler worden verwacht dat hij op de hoogte is van het feit dat er al sinds 2021 gerechtelijke uitspraken liggen die het gebruik van bestrijdingsmiddelen zonder noodzakelijke natuurvergunning in de nabijheid van N2000-gebieden verbieden.

WBdP heeft daarom bezwaar aangetekend tegen de beslissing van provincie Limburg. In 2026 komt er hopelijk meer duidelijkheid inzake het gebruik van bestrijdingsmiddelen rondom de Peelgebieden.

Achterban en vrijwilligers

14 juni organiseerde de Werkgroep de jaarlijkse vrijwilligersdag: een excursie met 50 personen naar het Mussenbaangebied in Ospel grenzend aan de De Groote Peel. Voorafgaand aan de excursie gaf boswachter Rick Verrijt van Staatsbosbeheer uitleg over de recente reconstructie van de Mussenbaan. Het gebied is een belangrijk weidevogelgebied en is vernat om de waterstand in de naastgelegen Groote Peel te kunnen stabiliseren.

Natuurwerkdag

Op 1 november organiseerden we weer een natuurwerkdag, samen met Stichting Veen en Staatsbosbeheer, met een groep van 25 enthousiaste vrijwilligers bij het Molentje bij Meijel.

Op dit perceel van Stichting Veen zijn we aan de slag gegaan met het snoeien van wilgen om de struweelrand te herstellen en het aangrenzende schraalgrasland meer licht te geven. Grasmus, roodborsttapuit, grauwe klauwier zullen hiervan profiteren. Ook de bloeiende kruiden krijgen weer volop licht waardoor de kleurenpracht in het voorjaar weer in volle glorie terugkeert.

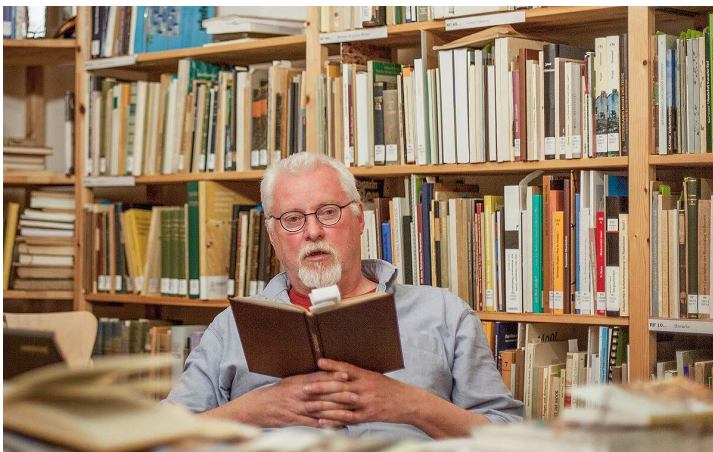

Wat doet de Werkgroep nog meer?

In 2025 heeft de Werkgroep 7 keer een nieuwsbrief verstuurd. Er is een flyer gemaakt 'Naar een robuuste Peel', als PR-materiaal.

Er is veel energie gestoken in voorlichting middels lezingen, interviews en excursies o.a.:

- Een uitleg aan de statenleden en raadsleden uit Brabant over de vliegbasis de Peel;
- Een lezing over het werk van de Werkgroep aan masterstudenten van de WUR en aan de partij 'Leef' in Sevenum;
- Excursies voor leden van IVN Baarlo-Maasbree en milieugroep Land van Cuijk, over het project Leegveld;
- Excursies voor De Volkskant, Stop de Stank en studenten aan de Open Universiteit over problematische oprukkende intensieve akkerbouw rond de Peel;
- De voorzitter heeft deelgenomen aan een bijeenkomst over stikstof in Melderslo en hij heeft een interview gegeven aan Radio 1 over intensiever wordend grondgebruik rond de Peel.

De Peel en de Werkgroep in de wereld-veenbibliotheek

Peelbeschermers Hans Joosten heeft na het winnen van de Duitse Milieuprijs (zie ons jaarverslag 2021) hard gewerkt om in het Duitse Greifswald, waar hij tot zijn pensioen als professor aan de universiteit verbonden was, zijn wereld-veenbibliotheek te vullen. Ook boeken over de Peel en de uitgaven van de Werkgroep zijn daarin natuurlijk aanwezig: www.moorbibliotheek.de

Steltkluten broeden succesvol in de Peel!

Op 21 juni werd het paar steltkluten voor het eerst gezien met deze twee jongen, die zich te goed deden aan insecten in een opdrogende plas. Uiteindelijk werd slechts een van deze twee vliegvlug.

Elk jaar weer weet de natuur ons te verrassen. In 2025 konden natuurliefhebbers hun hart ophalen bij het aanschouwen van een broedend paartje steltkluten in de Deurnese Peel. Dit zwartwitte mediterrane juweeltje met extreem lange oranje poten wist minstens één jong groot te brengen. We moeten bijna honderd jaar terug in de tijd voor het laatste broedgeval in de Peel. In 1935 werden vier broedparen in de Groote Peel vastgesteld en in 1939 werd een nest met drie eieren in de toen nog niet ontgonnen Kruisvennen bij Nederweert gevonden. Daarna moesten we het dus vele decennia zonder broedende steltkluten stellen.

De broedplek van de steltkluten was nog helemaal niet zo lang geleden intensief gebruikte landbouwgrond in het middengebied van de Deurnese Peel. Pas in 2014 werden de inrichtingswerkzaamheden afgerond, waarmee het landbouwkundige gebruik definitief werd omgezet in natuur. Dit was een belangrijke mijlpaal binnen het in 1993 door de Werkgroep opgestelde plan de Verheven Peel, waarin de overgang van dit gebied naar natuur al werd bepleit. Bij de lancering van dit plan was er veel scepsis. Het zou veel te duur zijn en onhaalbaar vanwege weerstand in de streek. De steltkluten hebben bewezen dat de critici ongelijk hadden!

Sinds 1978 is Werkgroep Behoud de Peel actief met het behoud en herstel van de Peelgebieden. Het beschermen van de Peel kost niet alleen veel tijd en energie, maar ook geld.

WBdP is een vrijwilligersorganisatie en blijft voor al dit werk nagenoeg volledig afhankelijk van de steun van donateurs. Als u ons financieel wilt steunen kunt u een geldbedrag overmaken op bankrekeningnummer NL25 TRIO 0338 4953 47 t.n.v. Stg. Werkgroep Behoud de Peel te Deurne.

Omdat onze stichting een ANBI-instelling is, kunt u de schenking bij uw aangifte IB in mindering brengen. Er is ook de mogelijkheid om een periodieke schenking te doen gedurende tenminste 5 jaar. In dat geval is het voor de belasting volledig aftrekbaar, zonder drempel.

Mocht u zo'n periodieke schenking willen doen dan kunt u dat via een email aan info@wbdp.nl laten weten. Voor meer informatie verwijzen wij u graag naar onze website.

Wij bedanken alle gulle gevers die ons werk mogelijk maken.

Werkgroep Behoud de Peel

Postadres: Postbus 175, 5750 AD Deurne

Telefoon: 0493-319610 E-mail: info@wbdp.nl

Facebook: Behoud de Peel

IBAN: NL25 TRIO 0338 4953 47 t.n.v

Stg. Werkgroep Behoud de Peel, Deurne

Website: www.wbdp.nl

